

OBSAH

KAPITOLA I. PRÁVNÍ VĚDY. TEORIE PRÁVA	13
Právní vědy speciální a obecné. – Teorie práva a právní filozofie; právní historie; logika v právním myšlení. – Metodologie. Ryzí právní vědy. Sdružené právní vědy.	
KAPITOLA II. POZITIVNÍ OBJEKTIVNÍ PRÁVO	20
§ 1. Pozitivní právo a typy právní kultury	20
Pozitivní právo. – Národní charakter a univerzální základ práva. – Právní makrokomparatistika. Kritéria roztrídění právních řádů. – Hlavní typy právní kultury. Odlišnosti z pohledu ústavněprávní makrokomparatistiky. Jiné právní kultury. – Právní státy a totalitní státy.	
§ 2. Právo v objektivním smyslu (objektivní právo)	25
Objektivní právo. – Normy; význam logiky normativních vět; hledisko de lege lata. – Druhy norem. Právní normy. – Hledisko de lege ferenda; význam právní sociologie. – Právní vědomí. Právo a mravnost.	
KAPITOLA III. PRAMENY PRÁVA	36
§ 1. Pojem a druhy pramenů práva	36
§ 2. Normativní akty (právní předpisy)	37
Legislativní proces. Hlediska klasifikace normativních aktů. Právní síla a prvotnost nebo odvozenost normativních aktů.	

Vyhlašování normativních aktů. – Zákony, kodexy, novely; prováděcí předpisy. Ústavní zákony, ústava. Extenze legislativy. Extenze exekutivy. Prameny práva ve federacích.

§ 3. Jiné prameny práva. Common law 48

Obyčejové právo. – Precedenty; soudcovské právo. Common law. Diferenciace v common law; právo USA. Publikace precedentů. Úloha soudů v kontinentálním typu právní kultury. – Normativní smlouvy.

§ 4. Prameny práva České republiky 57

Normativní akty (právní předpisy): Zákonodárné akty (zákony; ústavní zákony; zákonná opatření Senátu). Normativní akty orgánů výkonné moci (prováděcí předpisy). Právní předpisy krajů a obcí. Sbírka zákonů; iura novit curia. – Mezinárodní smlouvy v právu ČR. – Ingerence soudní moci. – Recepce práva ČSFR.

§ 5. Exkurz k interním normativním instrukcím (vnitřní předpisy) 73

KAPITOLA IV. PRÁVNÍ NORMY 76

§ 1. K pojetí právní normy 76

§ 2. Struktura norem práva 77

Hypotéza, dispozice, sankce. Relativně abstraktní a konkrétní hypotézy a dispozice. Taxativní a demonstrativní hypotézy. Jednoznačné a alternativní hypotézy. Druhy sankcí.

§ 3. Právní normy a jejich formulace v normativních aktech 82

§ 4. Druhy právních norem 82

Právní normy kogentní a dispozitivní; opravňující a zavazující; obecné a zvláštní.

§ 5. Časová, prostorová a osobní působnost právní normy 84

Působnost právní normy v čase. Derogační klauzule. Retroaktivita pravá a nepravá. Prostorová působnost. Osobní působnost. Imunity.

KAPITOLA V. SYSTÉM PRÁVA	89
§ 1. Jednota a členění práva – základní hlediska	89
Jednota práva. – Logicko-systematické členění. Historický aspekt. – Právní odvětví. Právní instituty.	
§ 2. Základní rozčlenění práva	91
Právo mezinárodní a vnitrostátní. – Právo veřejné a soukromé. Metody regulace; soukromoprávní a veřejnoprávní metody regulace. – Právo hmotné a procesní. – Interference odvětví soukromého, veřejného, hmotného a procesního práva. – K otázce tzv. mezer v právu. – Common law, equity.	
KAPITOLA VI. SUBJEKTIVNÍ PRÁVO A JEHO MODALITY	103
§ 1. Subjektivní práva a povinnosti	103
Právo v subjektivním smyslu. Subjektivní práva (oprávnění). Právní povinnosti.	
§ 2. Předmět a výkon subjektivních práv a povinností	105
§ 3. Druhy subjektivních práv. Právní nároky	108
Druhy subjektivních práv. Lidská práva a základní svobody. Práva relativní a absolutní. Právní nároky.	
§ 4. Právní vztahy	111
KAPITOLA VII. UTVÁŘENÍ SUBJEKTIVNÍCH PRÁV. SUBJEKTY PRÁVA	113
§ 1. Vznik, změna a zánik subjektivních práv a povinností. 113	
Způsoby utváření subjektivních práv a povinností (právní tituly). Právní skutečnosti, jejich třídění. Právní jednání; právní události; protiprávní jednání; protiprávní stavy.	
§ 2. Subjekty práva	121
Právní subjektivita: způsobilost k právům a povinnostem. Způsobilost k právním nebo protiprávním jednáním. – Druhy subjektů práva a jejich právní způsobilosti.	

KAPITOLA VIII. APLIKACE PRÁVA STÁTNÍMI ORGÁNY VEŘEJNÉ MOCI	129
§ 1. Procesy uskutečňování a aplikace práva	129
§ 2. Obecně o procesu aplikace právní normy	130
Zjištění skutkového stavu. Dokazování. – Řešení právních otázek. – Rozhodnutí ve věci samé. – Hlavní druhy řízení.	
§ 3. Akty aplikace práva a jejich klasifikace	135
Účinnost, právní moc, vykonatelnost. – Akty konstitutivní. Akty deklaratorní. – Osvědčení. – Jiná hlediska členění.	
§ 4. Činnost orgánů veřejné moci, aplikace práva a spravedlnost	140
 KAPITOLA IX. INTERPRETACE PRÁVNÍ NORMY	143
§ 1. Pojem a otázky obecné	143
§ 2. Klasifikace výkladu podle subjektu výkladu (interpreta)	145
§ 3. Metody výkladu práva	149
Metody jazykového výkladu. Metody logického výkladu. Metody systematického výkladu. Jiné metody a jejich přípustné funkce. Uzavřenost myšlenkových procesů interpretace.	
§ 4. Výklad doslovný, rozšiřující, zužující	157
§ 5. Argumentace v právu	158
 KAPITOLA X. PRÁVNÍ ODPOVĚDNOST	160
§ 1. Otázky obecné	160
§ 2. Protiprávní jednání (porušení povinnosti)	162
Trvání původní povinnosti. Vznik sekundárních povinností. Jiné právní následky.	
§ 3. Vymezení právní odpovědnosti	165

§ 4. Klasifikace deliktů a právní odpovědnosti	167
Trestný čin. Přestupky a jiné správní delikty. Disciplinární delikt. – Delikt soukromoprávní.	
§ 5. Prvky zaviněného porušení povinnosti a základy právní odpovědnosti	172
Subjekt deliktu. Objektivní stránka deliktu. Subjektivní stránka deliktu.	
§ 6. Odpovědnost objektivní	176
Objektivní odpovědnost absolutní. Objektivní odpovědnost s připuštěním liberačních důvodů.	
KAPITOLA XI. VZTAH PRÁVA A STÁTU. PRÁVNÍ STÁT ..	179
§ 1. Zákonnost, legitimita, právní stát	179
§ 2. Vztah práva a státu	182
Teoretické a metodologické přístupy. – Vázanost platným právem. Otázka vázanosti zákonodárného orgánu. – Rule of law. – Vázanost orgánů výkonné moci. – Vázanost soudů. – Postavení člověka a občana. Povaha a význam základních (ústavních) svobod. – Hodnocení pozitivistického přístupu.	
§ 3. Demokratický právní stát. Ochrana lidských práv a základních svobod	190
Koncepce demokratické legitimacy. Implikace pojetí lidských práv jako přirozených; rozsah a smysl konsenzu. – Konvergence jusnaturalistického a juspozitivistického řešení. Jusnaturalistické elementy v pozitivně právní úpravě. – Otázky spravedlnosti. – Ústavněprávní ochrana lidských práv; mezinárodněprávní ochrana.	
§ 4. Sociální práva. Demokratický a sociální právní stát	203
§ 5. Antinomie právního státu a totálního (totalitního) státu	206

KAPITOLA XII. STÁTOPRÁVNÍ ZÁRUKY A STRUKTURA PRÁVNÍHO STÁTU	209
§ 1. Teorie dělby moci	209
Smysl a funkce dělby moci. Systém dělby moci. Vzájemná nezávislost mocí. Rovnováha mocí a vzájemné brzdy.	
§ 2. Vztahy moci zákonodárné a moci výkonné	215
Dělba moci a suverenita lidu. – Parlamentarismus. Komponenty dělby moci v parlamentarismu. – Prezidentský systém. – Otázka jednoty moci.	
§ 3. Postavení a úloha soudní moci	221
Odůvodněnost soudcovské nezávislosti. Zajištění soudcovské nezávislosti. – Správní soudnictví. – Interference justice a exekutivy. – Ústavní soudnictví. – Volební soudnictví.	
§ 4. Exkurz o kolektivních právech a tzv. vertikální dělbě moci	229
 KAPITOLA XIII. PRÁVNÍ ZÁRUKY ZÁKONNOSTI	231
Presumpce správnosti veřejnoprávních aktů. Akty vadné a akty nicotné. Zrušení či změna nezákonných veřejnoprávních aktů. Záruky právní jistoty. – Neplatnost nezákonných soukromoprávních úkonů. Úkony neplatné a úkony nicotné. – Jiné právní záruky. Správní kontrola (dozor, dohled). Specifické druhy dozoru či kontroly. – Rozhodování sporů. – Donucení.	
 KAPITOLA XIV. PRÁVNÍ POLITIKA A NORMOTVORBA	242
§ 1. Rozhodovací procesy	243
Rozhodovací procesy; jejich fáze. Stadia přípravy rozhodnutí. Metody regulace. – Procesy uzavřené a otevřené. – Kazuistika. – Kondicionální rozhodování; subsumpce. Uzavřené kondicionální procesy. Otevřené kondicionální procesy. – Finální (teleologické) rozhodování otevřené. Pravděpodobnostní komponenty rozhodování. Uzavřené finální procesy. – Zvláštnost evropského práva.	

§ 2. Právní axiologie	258
Hodnoty. Právní axiologie. Konflikty hodnot; jejich řešení.	
§ 3. Spravedlnost	261
Spravedlnost formálně právní. – Spravedlnost komutativní a distributivní. Dvojí rovnost.	
§ 4. Právní jistota	265
Pojem právní jistoty. Vztah spravedlnosti a právní jistoty. Úloha soudního výkladu.	
§ 5. Právní principy	268
Pojem právních principů. Rozdílnost právních principů a hodnot. Právní principy a ostatní právní normy. Trvání stěžejních principů.	
KAPITOLA XV. PŮSOBENÍ PRÁVA VE SPOLEČNOSTI ...	274
§ 1. Právo a společnost	274
§ 2. Justifikace práva a problém jeho legitimacy	275
§ 3. Moc a právo	277
§ 4. Potřeby, zájmy a účely	279
Střet zájmů ve společnosti. Účel v právu.	
§ 5. Záměrnost a spontánnost v působení práva	285
§ 6. Dynamika a stabilita práva	288
§ 7. Kontinuita a diskontinuita vývoje práva	289
§ 8. Efektivnost práva	291
Slovníček latinských výrazů	293
Vybraná a doporučená literatura	298
Věcný rejstřík	314